

Länsstyrelsen i Stockholms län

Box 22067

104 22 STOCKHOLM

Slutrapport för det lokala naturvårdsprojektet "Ekmiljöer i Vantör", dnr 501-2006-018723

Projektets namn:

Projektets namn: Ekmiljöer i Vantör

Kontaktperson på kommunen: Lena Skott

Telefon: 08-508 20 032

E-postadress: lana.skott@eav.stockholm.se

Genomförande

Syftet med projektet har varit att restaurera ekmiljöerna i Rågsveds friområde. Naturen i Rågsveds friområde är starkt präglad av det tamdjursbete som har funnits där i minst 1 500 år. Detta upphörde för ca 60 år sedan. Floran i ängs- och hagmarker och de gamla träd som formades av det äldre lantbruket håller på att gå förlorade.

Åtgärder som beviljats bidrag omfattar avverkning som gynnar ek, dvs. röjning av sly och gallring av träd. Projektets budget motsvarade 240 000 kr varav hälften utgör finansiering från länsstyrelsen.

Projektet har genomförts under perioden februari – maj 2007. Arbetet påbörjades i slutet av februari 2007 med planeringsmöten, utarbetandet av informationsmaterial och tillskapande av genomförandeorganisation. I början av mars påbörjades själva åtgärderna i ekdominerade miljöer. Projektet avslutades i slutet av maj.

Genomförda åtgärder omfattar avverkning av träd och buskar av ohävdskaraktär för att gynna ek och till ekmiljön hörande strukturer som hässlen, hamlingsträd och barrträd med hagmarkskaraktär. Åtgärderna omfattar främst:

1A. Avverkning av yngre och medelålders träd som ljuskonkurrerar med äldre ek (också av yngre ek som missgynnar äldre ek).

1B. Selektiv röjning för att gynna buskskiktsbildande arter som hassel, hägg, hagtorn, rönn och try istället för den för ekarna potentiellt hotfulla högväxande slyvegetationen av triviallöv, lönn, lind, ek och gran. Där gynnsamma buskskiktsbildande arter saknas har krattig ek och stubbskott av lind eller sälk sparats som markskuggare.

1C. Ringbarkning av träd enligt A, för att åstadkomma en långsam och gynnsam avdödning vid inväxt ek samt riklig förekomst av död ved. Detta förfarande har i möjligaste mån undvikits vid vägar, men fått mer omfattande tillämpning där drivning av ris och virke inte kunnat utföras.

1D. Återhamling av lind och enstaka lönnar har i viss omfattning utförts i enlighet med områdets tradition och som ett sätt att behålla dessa träd där alternativet hade varit fällning för att bevara ek. Tätt ställda topphuggna unglindar, "lindgårdar", har också åstadkommits där alternativt markskuggande buskskikt saknas.

1E. Rishanteringen omfattar manuell hopsamling och utkörning av ris och virke med skotare där detta kan ske utan skada på mark och vegetation. Där skotning inte kan ske utan skador har riset kapats ner i korta längder för bättre markkontakt och snabb förmultning eller lagts i högar av sociala eller botaniska skäl.

1F. I slutet av april påbörjades skotningen av ris och virke under övervakning av bl.a. avverkningsansvarig Martin Lagerlöf.

1G. Åtgärderna har dokumenterats digitalt, i möjligaste mån som bildpar, före och efter. Bilderna finns förvarade och arkiverade i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning. För åskådlighetens skull har också en presentation i bild och text gjorts i Powerpoint.

Godkänd ändring: Enligt ansökan skulle förslag till skötselplan upprättas för området. Länsstyrelsen godkände 2006-06-19 att denna del utgick från projektet och att hela bidragsbeloppet kunde användas till praktiska åtgärder i form av gallring och röjning. Skötselplanen ska utarbetas inom ramen för ett miljömiljardsprojekt.

Länsstyrelsen godkände vidare att tidplanen för projektet ändrades till att avslutas under våren 2007 istället för 2006-12-31, som tidigare hade angivits i ansökan. Skälet var svårigheter att finna kompetens att projektanställa för planering och genomförande.

Effekter från naturvårdssynpunkt

Åtgärd	Typ av åtgärd	Genomförd i sin helhet (ja/nej/delvis)	Resultat/mätbara effekter av åtgärden	Långsiktiga effekter
1. Restaure-ring av gamla ekmiljöer, genom röjning av sly och gallring av träd.		I sin helhet; ja.	Se nedan.	Se nedan.
	Frihuggning av ekar.	ja	8 av 10 ekar inom projektområdet med diameter över 50 cm har genom avverkning (ringbarkning) fått (eller kommer att få) minst 5 meters fri krona.	Bevarade ekar och ekmiljöer.
	Hamling	delvis	Återhamling har utförts på ca 20 grövre träd, nyhamling har utförts på ca 300 yngre träd.	Närstående ekar ges ljus, äldre hamlade stammar bevaras från fläxskador, unga hamlingsträd motverkar slyuppslag på annars frihuggen mark.
	Framtida hagmarks-ekar	delvis	Inom projektområdet har ca 100 yngre ekar < 30cm diameter friställts på ett sätt som tillåter att en vid, låggrenig krona kan utvecklas.	En återväxt av framtida "sparbanksekar" med grov högklassig substratbark möjliggörs genom att ung ek ges plats tidigt.
	Skogsbetes-karaktär	delvis	Hagmarksgranar och äldre tallar med skogsbeteskaraktär har inom området friställts från inväxande ohävdsträd.	Äldre individer av främst tall skonas från utskuggning av gran och lövträd.
	Dokumen-tation	ja		Presentationsmaterialet kan ge hjälp vid planering av framtida åtgärder och utbildning av parkarbetare.

Avverkningsansvarigs rekommendationer för området: Äldre träd vars karaktär danats i öppet eller halvöppet landskap under påverkan av traditionellt lantbruk har fått möjligheter att leva vidare. Det gäller i huvudsak grova ekar som för sin fortsatta överlevnad hade akuta behov av mer ljus. Stor hänsyn har också tagits till andra äldre strukturer i odlingslandskapet som de många hamlade lindarna, hässlen samt tall och gran med kvardröjande karaktär av skogsbete. Åtgärderna ger en respit på ca 10-30 år och bör ses som nödåtgärder i väntan på att en traditionellt anpassad betes/slätterhävд genomförs. Om betet planeras och genomförs rätt kommer det att få enorm betydelse för bl.a. ekrelaterade värden i området, en förutsättning för detta är dock att ekmiljöer och inte gammal åkermark betas. Rekommendationer för *Skogsbeteskaraktär*:

- Stubbskott se punkt 1B under *Genomförande*.
- Fortsatt selektiv röjning för att gynna buskskiktsbildande arter som hassel, hägg, hagtorn, rönn och try som ersättning för högre och för ekarna potentiellt hotfull slyvegetation av triviallöv, lönn, lind, ek och gran
- Ringbarkade träd som bedöms farliga efter några år tas ner. Gäller endast vid stigar. Observera skillnaden på "livslängd" som säkert stående torrakor för t. ex. björk och tall!
- Återhamlade äldre träd måste få minst 10 år av återhämtning för att valla över snitten. Fler äldre lindar som inte åtgärdats i detta projekt bör återhamlas på några års sikt för att inte fläkas sönder eller hota gammal ek och tall. Tätt ställda "lindgårdar" gallras först när kronorna eller ev. markskuggande buskskikt tillåter (gäller utan bete).

En för omfattande restaurerande avverkning i skogsbete utan pågående bete är långsiktigt negativ då lövandelen i beståndet kommer att bli högre än önskvärt, vilket innebär utslagen äldre tall.

Motiveringar till ej eller delvis genomförda åtgärder

Hamling kunde ej genomföras på flera grova träd pga. tidig vår och begynnande savflöde samt av arbetstekniska skäl.

Fotodokumentation

Ca 400 digitala bilder finns arkiverade i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, även en PPT-presentation som med bildtexter illustrerar miljöers tillstånd, problem och åtgärder i projektet. Utskrift av presentationen bifogas denna slutrapport. Presentationen är sammanställd av projektets avverkningsansvarig Martin Lagerlöf och finns tillgänglig i digital form hos Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning.
Bilderna får användas av länsstyrelsen endast om upphovsman anges.

Villkor i beslutet och hur dessa har uppfyllts

Villkor i beslut	Uppfyllande
1. Bidraget får endast användas för de ändamål som ansökan avser.	1. Bidraget har inte använts för annat ändamål än ansökan avser. Däremot har en del av projektet utgått, godkänt av Länsstyrelsen (se <i>Genomförande, Godkänd ändring</i> ovan).
2. Projektet ska vara avslutat senast 2006-12-31. Efter godkännande av Länsstyrelsen kan slutdatum förlängas upp till fyra år från startdatum, dock längst till 2010-09-30. Fleråriga projekt ska redovisas i en verksamhetsrapport i enlighet med förordningen och Naturvårdsverkets blankett till Länsstyrelsen senast 1 mars varje år.	2. Länsstyrelsen godkände 2006-06-19 att tidplanen för projektet ändrades till att avslutas under våren 2007 istället för 2006-12-31, som tidigare hade angivits i ansökan.
3. Förändringar i projektet ska godkännas av Länsstyrelsen, t.ex. förlängning av projekttiden.	3. Se ovan.
4. En slutrapport i enlighet med förordningen och Naturvårdsverkets blankett ska vara Länsstyrelsen tillhanda senast tre månader efter det att projektet är genomfört.	4. Uppfyllt, projektet avslutades i maj 2007. Slutrapport sänds till länsstyrelsen i augusti 2007.
5. I alla dokument som framställs inom projektet ska det tydligt framgå att statliga bidrag till lokal naturvård ingår som medfinansiering, och Naturvårdsverkets logotyp "LONA" ska användas. Det gäller böcker, rapporter, broschyrer, informationstavlor, pressmeddelanden, hemsidor m.m. Logotypen kan beställas i digital form från Länsstyrelsen.	5. Uppfyllt, LONA-loggan har använts på de skyltar som satts upp vid röjningarna.

Ekonomi

Åtgärd nummer	Budgeterad total kostnad	Utfall total kostnad
1. Restaurering av gamla ekmiljöer, genom röjning av sly och gallring av träd.	240 000 kr	209 937kr
Summa:	240 000 kr	209 937 kr
		Summa bidrag enligt beslut (kr)
		120 000 kr

Projektets kostnader uppdelat på olika poster

	Kostnad (kr)	Kommentar
Arbetskostnad	66 437	Kostnad för projektanställd avverkningsansvarig
Material	-	Material i form av maskiner o dyl har ingått i de köpta tjänsterna, se nedan.
Köpta tjänster	80 000	Kostnader för röjning och gallring utfört av team inom START-arbetsmarknadstjänster, socialtjänstnämnden, Stockholms stad.
	63 500	Framkörning av ris utfört av Trädfällning Allround.
Resor	-	Resekostnader ingår i faktureringen för ovan köpta tjänster.
Övrigt	-	-
Summa:	209 937 kr	

Finansiering

Finansiär	Namn	Medfinansiering, kr
Kommun	Stockholms stad, Vantörs stadsdelsförvaltning	120 000
Privatpersoner		
Företag		
Stiftelser		
Fonder		
Ideell org.		
Annan		
Staten (utöver sökt bidrag)		
Statligt bidrag till lokala naturvårdsprojekt	Länsstyrelsen i Stockholms län	120 000
Summa:		240 000*

***Kommentar:** Stadsdelsförvaltningen avser att rekvirera 105 000 kr av Länsstyrelsen beviljade 120 000 kr, dvs. motsvarande 50 procent av förbrukade medel inom projektet.

Har flera aktörer varit delaktiga i projektet?

Ja	Nej
X	

Om ja, hur har denna samverkan gått till?

Projektet har genomförts i dialog med markägaren, Stockholms stads exploateringskontor. Dialogen har främst skett kring den geografiska avgränsningen för projektet samt kvalitativa hållpunkter för gallringen och röjningens utförande. Exploateringskontoret bedriver egna naturvårdsprojekt i området vilka har samordnats med stadsdelsnämndens arbete.

Hur kommer projektets återstående uppföljning och utvärdering att gå till?

Stadsdelsförvaltningen har för avsikt att, i samråd med exploateringskontoret (markägaren) planera för bete i området, som ett led i den fortsatta skötseln. Det är dock i nuläget inte möjligt att bedöma i vilken grad gammal åkermark respektive ytor med skogsbestånd kommer att betas. Marken kommer att skötas i enlighet med den skötselplan som tas fram av Stockholms stad inom ramen för ett miljömiljardsprojekt.

Miljömål

Miljömål	
Begränsad klimatpåverkan	
Frisk luft	
Bara naturlig försurning	
Giftfri miljö	
Skyddande ozonskikt	
Säker strålmiljö	
Ingen övergödning	
Levande sjöar och vattendrag	
Grundvatten av god kvalitet	
Hav i balans samt levande kust och skärgård	
Myllrande våtmarker	
Levande skogar	X
Ett rikt odlingslandskap	
Storslagen fjällmiljö	
God bebyggd miljö	

Vad var bäst med projektet?

De genomförda åtgärderna innebär att förutsättningarna att kunna bevara de värdefulla ekmiljöerna i Rågsveds friområde i Vantör har förbättrats betydligt.

Den dokumentation som upprättats av avverkningsansvarig i form av fotografier, beskrivning av genomförda åtgärder och rekommendationer för framtiden kommer att utgöra ett värdefullt underlag för stadens fortsatta skötsel av området.

Ovanstående uppgifter intygas.

Datum

2007-08-31

Underskrift

namnförtydligande

Anders Lindström

För Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltning, Stockholms stad